

Mijn Dorp 2030, het verhaal

Het verhaal over de manier
waarop inwoners, ondernemers,
maatschappelijke organisaties
en de gemeente Tubbergen samen
werken aan leefbaarheid en toekomst

Van Mijn Dorp 2030 naar het Maatschappelijk Akkoord Tubbergen

Inhoud

Wat moet. Dat moet.	05
De eerste stap	06
Pilot Manderveen	07
Een andere bestuursstijl	10
Vertrouwen	12
Buur(t)man en buur(t)vrouw	13
Branding	14
Handboek	14
Zoeken naar de juiste buur(t)man	16
Loslaten en de tijd nemen	17
Welke resultaten mogen wij verwachten?	17
Geld	18
De rol van de raad	19
En de rest van de organisatie?	22
Alle neuzen dezelfde kant op	23
Inspiratiebijeenkomsten	24
Maatschappelijk Akkoord Tubbergen	25
Wat vindt de expert?	27
Zelf aan de slag	28

Colofon

Uitgever

Gemeente Tubbergen
Postbus 30, 7650 AA Tubbergen
www.tubbergen.nl

Redactie

Gemeente Tubbergen

Vormgeving

ImpriMedia.nl

Juli 2019

Inleiding

De belangrijkste redenen waarom ik bij de gemeente Tubbergen solliciteerde als burgemeester, waren het proces Mijn Dorp 2030 en de bestuursstijl van het college. Inmiddels zijn we enkele jaren verder en ben ik als burgemeester ook onderdeel van het hele proces. Terugkijkend kan ik niet anders zeggen dan dat ik enorm trots ben op een gemeente die letterlijk en figuurlijk een gemeenschap vormt. Waar inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en gemeente op zo'n laagdrempelige manier met elkaar samenwerken.

Toch is het niet alles goud wat er blinkt. Natuurlijk hebben wij hier ook regelmatig strubbelingen. Tubbergen heeft ervoor gekozen om dit proces te beginnen zonder onderliggend beleidsstuk en het uit te laten groeien als een olievlek. Dat heeft voordelen, want veel is organisch ontwikkeld op een manier waarbij iedereen zich goed voelt. Nu zijn we op een punt gekomen dat de olievlek niet vanzelf verder groter wordt. Daarom zijn we bij de ontwikkeling van onze organisatie veel meer nadruk gaan leggen op nieuwe manieren van samenwerking tussen de gemeente en haar inwoners en (maatschappelijke) organisaties. Met de raad zijn we bezig met een project bestuurlijke vernieuwing, want op deze manier samenwerken met inwoners vergt ook een andere overlegstructuur en een ander besluitvormingsproces.

Ondanks de successen hebben wij dus ook te maken met uitdagingen. Die we overigens graag aangaan, want we zijn een lerende organisatie. Fouten maken mag, als we er maar van leren en als we maar in gesprek blijven met elkaar. Of je nu buur(t)man of -vrouw bent of inwoner, ambtenaar of bestuurder, het naar elkaar kunnen uitspreken van waar je mee bezig bent of waar je tegenaan loopt is het allerbelangrijkst. Alleen dan kunnen we samen verder groeien.

In dit boekje nemen we u in vogelvlucht mee door het proces. Hoe we zijn begonnen, waar we tegenaan liepen en wat de belangrijkste ingrediënten zijn om de kans van slagen van een proces als Mijn Dorp 2030 te vergroten.

Tubbergen, juni 2019

Burgemeester Wilmien Haverkamp - Wenker

College burgemeester en wethouders

Wat moed, dat moet

Het begon allemaal met het collegeakkoord van 2014-2018. Daarin stond 'we willen een toekomstvisie van, voor en door de samenleving.' Maar hoe dat eruit moest komen te zien en op welke manier we dat moesten bereiken? Projectleider Ellen List kreeg de opdracht om daarvoor een plan te schrijven.

Ze dacht en schreef. Schrapte, dacht weer na, schreef, maar kreeg het niet op papier. Ze realiseerde zich dat een proces dat je samen aan wilt gaan met de samenleving niet vanachter een bureau geschreven kon worden. Dat vond ook wethouder Roy de Witte, de founding father van het proces Mijn Dorp 2030. Begin april 2015 moedigde hij zijn projectleider aan om gewoon aan de slag te gaan, samen met communicatieadviseur Erna Ekkelkamp. Dat was het begin van een proces dat nooit meer zal eindigen.

Roy de Witte: *"Het collegeakkoord had de titel 'Wat moed, dat moet'. Rode draad was dat we het anders wilden doen. Dichterbij de inwoners en minder vanuit de overheid. Gaandeweg kwamen we erachter dat het bij een proces als Mijn Dorp 2030 niet alleen gaat om het denken, maar vooral om het doen. Trial and error. Samen met inwoners de stip aan de horizon in de gedachten houden en je gevoel volgen."*

Roy de Witte

De eerste stap

De gemeente Tubbergen bestaat uit 9 kernen. Manderveen werd aangewezen als pilot-dorp. Gewapend met filmcamera toog het drietal naar Manderveen om in gesprek te gaan met de inwoners. Ze vroegen voorbijgangers om hun dorp te beschrijven. Wat was goed en welke voorzieningen zijn nodig om een kleine kern als Manderveen ook op de lange termijn leefbaar te houden?

De inwoners die hun verhaal voor de camera deden vormden een dwarsdoorsnede van de Manderveense samenleving. Rode draad in alle verhalen was 'wij doen hier alles samen'. Dus kwamen er veel mensen naar de jaarvergadering van de Dorpsraad, want iedereen was benieuwd naar het eindresultaat van de film.

Ellen List: "Al tijdens het filmen realiseerden we ons dat we als eerste van het ambtenarenjargon af moesten. Ik vroeg aan een inwoner: hoe zit het met de sociale cohesie? Hij keek me niet begrijpend aan. 'Sociale cohesie? Dat weet ik niet. Wij doen hier gewoon alles samen.'"

Ellen List

Pilot Manderveen

Een paar dagen nadat de film was vertoond aan het dorp, nodigden Ellen en Erna een aantal Manderveeners uit om met hen in overleg te gaan over hoe nu verder. Ze spraken af op het terras van De Manderveense Aardbei en legden uit met welke bedoeling ze naar Manderveen waren gekomen. Een belangrijk aspect daaraan is het feit dat niet alles blijft zoals het nu is. Door demografische ontwikkelingen en vergrijzing kan het dorp er over tien jaar heel anders uitzien dan nu. Daarom is het belangrijk om daar nu al op in te spelen en te zorgen dat het dorp ook in de toekomst leefbaar blijft.

Erna Ekkelkamp: "We zeiden eerlijk dat we geen idee hadden hoe we het een en ander aan moesten pakken en dat we hoopten dat we het samen met de inwoners konden doen. Dat we samen het wiel moesten uitvinden en dat het niet erg was als dingen niet direct goed zouden gaan."

Kenmerk van het DNA van Manderveen is dat de inwoners over het algemeen meer doeners dan denkers zijn. Samen de schouders eronder en ervoor gaan, dat typeert de houding van de Manderveener. Toen ze eenmaal een beetje een idee hadden wat de bedoeling was van Mijn Dorp 2030, werden ze enthousiast. Na een paar overleggen met een groep inwoners in wisselende samenstelling, ontstond er de werkgroep Mijn Manderveen 2030, bestaande uit een groep enthousiaste en doortastende Manderveeners. De eerste actie was om te proberen het hele dorp te betrekken bij het proces.

Erna: "We kochten 50 wegwerpcamera's die de werkgroep zou verdelen onder het dorp. Zij vroegen hun dorpsgenoten om vast te leggen wat Manderveen uniek maakt. Wat de kracht is van Manderveen en waarin je dat terug ziet. Maar ook wat de minder positieve punten van Manderveen zijn."

Erna Ekkelkamp

Het dorp sloeg enthousiast aan het fotograferen. Tijdens een bijeenkomst die een paar maanden later door de werkgroep zelf werd georganiseerd en waarbij ook de gemeente aanwezig was, werden de foto's geclusterd in een aantal overkoepelende thema's. Dit waren de thema's waaraan het dorp de komende jaren zou gaan werken. Omdat veel mensen hadden meegedaan aan de actie, was de zaal vol. Toch was niet iedereen meteen positief.

Ellen: *"Toen we uitlegden wat we als gemeente wilden bereiken met Mijn Manderveen 2030, bleek dat er her en der toch wel wat oud zeer richting de gemeente zat. We kregen best pittige uitspraken naar ons hoofd. Als antwoord daarop hebben wij de inwoners uitgedaagd: 'Ja, het klopt. De gemeente heeft het niet altijd bij het rechte eind en maakt ook weleens fouten. Als je dat graag anders ziet, dan is dit je kans. Doe met ons mee en maak je eigen toekomst.' Dat werkte. Aan het einde van de avond hadden 44 inwoners zich opgegeven en waren er spontaan zeven themagroepen opgericht."*

Hans Reinerink

Hans Reinerink, inwoner uit Manderveen:

"Het is heel mooi dat we mee mogen denken over onze toekomst. Aan de andere kant wordt de bal wel heel erg bij de inwoners teruggelegd. Het voelt een beetje alsof wij het werk van de ambtenaren doen." Jos Heidkamp vindt dat de speerpunten van Manderveen duidelijk in het Maatschappelijk Akkoord staan vermeld. "Ik hoop dat niet alleen deze punten bepalend zijn voor de komende jaren, maar dat er in de loop der tijd nog wel iets aan toegevoegd kan worden."

Nicole Godeke, inwoner uit Manderveen:

"Die kans waar Ellen onze buur(t)vrouw over spreekt hebben we met beide handen gegrepen. 'Samen sterk' past bij Manderveen, maar nu was het tijd om de daad bij het woord te voegen. Met de welbekende schouders eronder en de koppen allen dezelfde richting in, konden we dit samen laten slagen. Jaren later en alles in volle gang, kunnen we zeggen dat we onder andere van (vernieuwde) evenementen, nieuwbouw, prachtige speelgelegenheid, fietspad en het plan van 'Huiskamer van Manderveen' in het Kulturhus de daad bij het woord hebben gevoegd en op de goede weg zijn om "oons mooie dorpske" toekomstbestendig te maken. Als actieve Manderveners mogen we daar best wel een beetje trots op zijn. Daarbij ervaren we de goede samenwerking met de gemeente en is het erg prettig dat ze zo open en benaderbaar zijn."

Nicole Godeke

Een andere bestuursstijl

Een tweede speerpunt uit het coalitieakkoord was het ontwikkelen van een nieuwe bestuursstijl. Een even grote als vage opdracht als het proces Mijn Dorp 2030. Het was niet precies duidelijk wat het college wilde, alleen dat het anders moest. Communicatieadviseur Erna werd daarvoor aan de tafel van het college gezet. Samen met Ellen bedacht ze dat het handig zou zijn als de bestuursstijl van het college nauw zou aansluiten bij de manier van werken binnen Mijn Dorp 2030.

Want zoveel was in elk geval al wel duidelijk. Binnen Mijn Dorp 2030 was de inwoner aan zet. Zij werden geïnspireerd om met ideeën te komen, waarbij de gemeente zich vooral faciliterend zou opstellen. Dat betekende in de praktijk dat het college geen ingrijpende besluiten meer zou gaan nemen zoals het sluiten van bibliotheken of het ontwikkelen van projecten binnen het sociale domein. In dat soort gevallen zou er overlegd moeten worden met inwoners, maar nog mooier zou zijn als inwoners op basis van bijvoorbeeld demografische gegevens zelf dat soort beslissingen zouden nemen.

Erna: “Het college was gemotiveerd, maar het was soms ook lastig. Want besluiten voor anderen nemen is natuurlijk al sinds jaar en dag dé taak van bestuurders in het algemeen. Dat loslaten leverde soms heftige discussies op aan de collegetafel. Het besluit om een collegiaal bestuur te vormen en elkaar op elk front half te staan heeft daarbij wel geholpen.”

De nieuwe bestuursstijl beperkte zich niet alleen tot bestuurlijke besluitvorming, maar moest zichtbaar worden in alles. Tijdens een heissessie werd dat tot in de puntjes doorgesproken. In contacten met inwoners stelden de collegeleden zich laagdrempelig, open en hulpvaardig op, met open oren, open armen, een gulle lach, elkaar een spiegel voorhouden en soms flink met elkaar in discussie, maar waar nodig ook een schouder om op uit te huilen. Ze waren dan misschien wel bestuurders, maar voor alles inwoners onder de inwoners van de gemeente Tubbergen. Ook werd er vanaf dat moment wekelijks een gezamenlijke column geschreven. Onder het

motto ‘Doar krie’j proat van’ beschrijft het college afwisselend beschouwend, humoristisch of prikkelend over actuele zaken en grote en kleine thema’s in het leven.

Wethouder Erik Volmerink:

“Als jong en onbevangen college 2014-2018 werden we niet belemmerd door vaststaande regels/beleid. Met een gezonde dosis lef, anders denkend, een frisse blik stelden we ons vooral de vraag: ‘voor wie zitten we eigenlijk hier?’ Ja, inderdaad; voor onze inwoners. Op basis van die gedachte ontstond gaandeweg Mijn Dorp 2030 met onze collega-wethouder Roy nadrukkelijk in de kopgroep. In het begin was het zoeken. Want hoe geef je inwoners een grotere rol en wat is dan jouw rol? Na vele overpeinzingen, zoekend bij andere gemeenten (zelfs in andere landen) kwamen we tot de conclusie dat een deel van het proces ook juist bij de dorpen ligt. Bij onze inwoners zit een bron van energie en kennis. Door het gewoon te proberen, samen te werken, vallen en opstaan zijn we als gemeente en inwoners naar elkaar toegegroeid. Deze mooie beweging heeft uiteindelijk tot een Maatschappelijk Akkoord Tubbergen geleid.”

Erik Volmerink

Vertrouwen

Gaandeweg sloten de ontwikkeling van het proces Mijn Dorp 2030 en een nieuwe bestuursstijl steeds nauwer op elkaar aan. De sfeer tijdens de collegevergaderingen was informeel.

Zeker in die eerste periode was nauwelijks merkbaar wie vanuit welke portefeuille werkte, want besluiten werden echt samen genomen. Omdat het college zich realiseerde dat het proces Mijn Dorp 2030 zo nieuw en anders was, dat de kunst nergens afgekeken kon worden, vonden zij dat fouten maken moest kunnen. Dat maakte het voor de kwartiermakers van het proces gemakkelijker om te experimenteren.

Ellen: *“Als je voelt dat het bestuur volledig achter je staat en je het volle vertrouwen krijgt om te doen waarvan je denkt dat nodig is, is het niet moeilijk om ervoor te gaan. In de eerste periode kwamen we om de 14 dagen bij elkaar met de stuurgroep, die bestond uit wethouder Roy de Witte, gemeentesecretaris Gerard Mensink, programmaregisseur Harald Zegeren, Erna en ik. We bespraken dan de praktische zaken, maar hielden daarbij altijd de stip aan de horizon in de gaten. De onderlinge sfeer was goed en vertrouwd.”*

Bert Wubbolts, Tubbergen en Jan Nijmeijer, inwoners uit Fleringen

“Vroeger zag je nooit ambtenaren en had alleen de wethouder het voor het vertellen. Nu komen ze naar ons toe en dat vind ik een hele goede ontwikkeling”, zegt Jan Nijmeijer. “Het is heel mooi dat wij als inwoners nu zelf actief mogen meedenken over onze toekomst.”
Bert Wubbolts: *“Ik vind deze manier van werken een enorme positieve ontwikkeling. Het is heel verstandig dat de gemeente luistert naar de burger, want als ze geen input van ons krijgen, kunnen ze hun werk niet doen. Wat dat betreft is de gemeente afhankelijk van haar inwoners.”*

Buur(t)man en buur(t)vrouw

Op basis van de ervaringen in Manderveen begonnen de contouren van het proces zich langzaam af te tekenen. Eén van de succesformules bleek de manier waarop het tweetal zich opstelde in het dorp. Door vooral in te steken op de relatie en door naast werkoverleggen ook eens een toneelvoorstelling in het dorp te bezoeken en zelfs mee te lopen met de carnavalsoptocht, ontstond er een band die veel verder ging dan die van ambtenaar versus inwoner.

Ellen: *“Als we het intern moesten uitleggen, dan zeiden we vaak: eigenlijk zijn we een soort buurvrouw, waarmee je gezellig kan koffiedrinken, maar die als het moet ook voor je klaarstaat met raad en daad. Vanuit die gedachte werd het principe buur(t)man en buur(t)vrouw geboren. We bedachten dat ieder dorp een eigen buur(t)man moest hebben, die als linking pin zou functioneren tussen de gemeente en het dorp. Die zou zorgen voor de korte lijntjes en die vooral zou laten zien dat de gemeente Tubbergen geen logge overheidsinstelling was, maar een goede partner om mee samen te werken.”*

Erna, Roy en Ellen

Branding

Omdat het de bedoeling was dat het proces Mijn Dorp 2030 over de hele gemeente uitgerold zou worden, werd gestart met het schrijven van een handboek en de branding van het proces.

Er werd een huisstijl ontwikkeld voor Mijn Dorp 2030 in het algemeen, in de kleuren geel en blauw in combinatie met een plaatsnaambordje en een filmrolletje met foto's uit de gemeente Tubbergen. De plaatsnaambordjes en fororolletjes werden per dorp aangepast, zodat ieder dorp kon beschikken over een eigen huisstijl. De huisstijl werd ook gebruikt voor powerpoint presentaties die gebruikt werden om het proces uit te leggen. Een jaar

later werd ook een filmpje gemaakt, bestaande uit een combinatie van een animatie over het proces op zich, wethouder Roy de Witte, inwoners en ambtenaren die inmiddels druk bezig waren met Mijn Dorp 2030.

Roy de Witte: *"Herkenbaarheid en herhaling, dat is de kracht van de boodschap. Het proces op zichzelf is niet grijpbaar, daarom is een goede branding des te belangrijker"*

Handboek

Ook inhoudelijk moest het proces worden vastgelegd. Dit werd het 'handboek' waarin werd beschreven wat het doel van Mijn Dorp 2030 was. Ook werd de rol van buur(t)man vastgelegd, zowel in persoonskenmerken als in rollen en taken. Want uiteindelijk moesten er 9 buur(t)mannen komen, voor elke kern eentje.

Het handboek is een dynamisch document, dat ieder jaar wordt geüpdatet met de ervaringen. Dat geldt ook voor de rolbeschrijving van de buur(t)man, al zijn de belangrijkste kenmerken nog steeds onveranderd:

Als buur(t)man ben je letterlijk die buurman die naar je omkijkt en waarmee je samenwerkt als dat zo uitkomt. Een vertrouwensband opbouwen met inwoners is daarom het allerbelangrijkste. Dat is het begin van alles. Een relatie opbouwen betekent dat je het samen wilt doen. Als buur(t)man neem je een stuk van jezelf mee. Jij bent het instrument. Je speelt geen rol, maar je bent het zelf, je doet het samen met de werkgroep uit de kern. Je bent zichtbaar voor inwoners en gemakkelijk te bereiken. Een echte band heb je niet van 9 tot 5, maar ook daarbuiten. Dat betekent dat je soms ook aanwezig bent bij evenementen of sociale activiteiten.

Gedurende het proces kan alles veranderen. Je houdt continu oog voor de sociale structuur in een kern, je sluit aan bij het DNA van een kern. Dat betekent in de praktijk dat je maatwerk levert. Wat in de ene kern werkt, kan totaal verkeerd uitpakken in een andere kern. Je bent de verbinder tussen de kern en de gemeente. Dat betekent dat je moet kunnen spiegelen en kritische vragen stellen zowel aan inwoners als aan je collega's en bestuurders.

Bernard Knuif: *"Werken als buur(t)man stelt eigenlijk niet zo veel voor. Want iedere ambtenaar is ook een gewoon persoon, een inwoner en iemand die soms last heeft van de overheid. Vanuit die gedachte doe ik mijn werk als buur(t)man. Waarbij ik als ambtenaar uitleg waarom de gemeente soms traag en bureaucratisch is en tegelijk kan zeggen dat ik daar van baal, maar wél samen wil zoeken naar snellere of betere oplossingen. Door die houding ontstaat sneller begrip heb ik gemerkt."*

Zoeken naar de juiste buur(t)man

Toen het proces in Manderveen na een klein jaar een beetje vaste vorm begon te krijgen, werd het tijd om ook in de overige dorpen te beginnen. Daarom werd een interne vacature geplaatst. Iedereen die zich herkende in het profiel en niet bang was om te pionieren kon reageren.

Er kwam een stroom reacties van alle afdelingen van de gemeente. Het resultaat was een groep enthousiaste mensen die gemiddeld 8 uur per week zouden gaan besteden aan het werken als buur(t)man.

Gewapend met het handboek trokken zij de dorpen in. Vaak gingen ze eerst in gesprek met de dorpsraad of met een groep mensen die door de dorpsraad was samengesteld. Het begin was niet overal even gemakkelijk. Niet zelden moesten de nieuwbakken buur(t)mannen behoorlijk wat vooroordelen over de gemeente overwinnen. Maar door zich als een echte buurman of buurvrouw op te stellen, wonnen zij langzamerhand het vertrouwen van hun dorpen.

Thea Snoeijink: *“Eind 2015 heb ik mij aangemeld om buur(t)vrouw te worden van Reutum. Met mijn collega Rian Stamsnieder, uit het sociaal domein, aan mijn zijde ben ik destijds voor het eerst aangeschoven bij de dorpsraad om te vertellen over het proces MijnDorp2030. Dat voelde van beide zijden nog een beetje onwennig. Vervolgens heb ik samen met communicatieadviseur Erna Ekkelkamp nog een gesprek gehad met een kleinere delegatie van de dorpsraad. In de jaarvergadering van de dorpsraad in het voorjaar van 2016 hebben Erna en ik een toelichting gegeven over het DNA van het dorp en het proces. In het begin werden er nog vragen gesteld in de trant dat het wel erg gemakkelijk is van de gemeente om zaken ‘over de schutting te gooien’. Maar gaandeweg kwam ook het besef, we kunnen nu zelf meer aan het roer staan en meedenken over de toekomst van ons dorp.”*

Thea Snoeijink

Loslaten en de tijd nemen

Omdat binnen Mijn Dorp 2030 de keuze én de verantwoordelijkheid voor de eigen leefomgeving zoveel mogelijk bij de inwoners werd neergelegd, blijkt loslaten de eerste vereiste. Dat betekent in de praktijk dat niet meer alles van tevoren wordt vastgelegd in beleid en regels, maar dat er gewerkt wordt op basis van de behoefte van inwoners. De tweede belangrijke factor is tijd. Wanneer we inwoners zelf willen laten nadenken over hun toekomst, moeten we hen daarvoor de tijd geven. Dat betekent dat we als gemeente moeten afstappen van een tijdsplanning en de dorpen zelf het ritme moeten laten bepalen en ons daarbij aanpassen.

ALS JE LOS
LAAT
HEB JE TWEE
HANDEN VRIJ

Loesje

Roy de Witte: *“Loslaten houdt in dat we soms bewust een risico nemen en dat er dus ook dingen verkeerd kunnen gaan. Dat moet je dan ook kunnen accepteren. We blijven echter wel betrokken waar dat nodig is. Wat betreft de factor tijd, snap ik dat inwoners dit hele proces naast hun werk, gezin, hobby's en vrienden draaien en dat dingen daarom soms langer kunnen duren. Eerlijk is eerlijk, juist die twee dingen zijn voor een bestuurder best lastig. Want uiteindelijk wil je ook resultaten laten zien.”*

Welke resultaten mogen wij verwachten?

De resultaten binnen Mijn Dorp 2030 zijn niet te vergelijken met de resultaten waarnaar de gemeente normaal gesproken streeft. Het belangrijkste resultaat is namelijk niets meer en niets minder dan het organiseren van een goed proces van samenwerken- en het ontwikkelen van partnerschap tussen inwoners en de gemeente.

Roy de Witte: *“Het samen met de kern kijken naar de toekomst resulteert in een aantal doelen, projecten en activiteiten die we samen met de kern gaan uitvoeren, waarbij de kern heel nadrukkelijk de hoofdrol speelt. Dat betekent overigens niet dat alle lopende projecten nu worden stilgelegd, maar dat er meer samenhang komt tussen de verschillende projecten. Soms worden er gaandeweg dus andere keuzes gemaakt.”*

Geld

Het college realiseerde zich dat er geld nodig zou zijn voor een dergelijk proces en reserveerde daarvoor 3,5 miljoen euro. Om te voorkomen dat er wensenlijstjes zouden ontstaan, werd heel nadrukkelijk gesteld dat het geld géén hoofdrol speelde, maar dat het erom gaat dat gedaan wordt wat nodig is om een kern ook in de toekomst leefbaar te houden. Maar in sommige gevallen kan dit proces wel leiden tot thema's of initiatieven waarbij een gemeentelijke financiële bijdrage gewenst is.

In de praktijk blijkt dit geld zowel een zegen als een vloek. Zeker in de beginperiode ontstond in sommige dorpen het bijna onuitroeibare idee dat ze zo snel mogelijk moesten komen met projecten, omdat anders het geld op zou zijn.

Roy de Witte: *“Niets is minder waar. Samen met de dorpen willen wij keuzes maken. Waarbij het om een financiële bijdrage van de gemeente gaat, verdienen voorzieningen of ontwikkelingen die bijdragen aan de leefbaarheid in een dorp de voorkeur. Denk daarbij ook aan voorzieningen die onze gezamenlijke uitdagingen onder andere op het gebied van zorg, oplossen. Oftewel, misschien heeft het dorp een idee om iets op een slimmere of goedkopere manier te regelen dan de gemeente. Als dit plan goed doordacht is en breed wordt gedragen, proberen we hier een gemeentelijke bijdrage voor te vinden. Want uiteindelijk moeten we er samen voor zorgen dat onze gezamenlijke begroting sluitend is.”*

De rol van de raad

Gaandeweg het proces werd regelmatig de vraag gesteld: wat is hierin de rol van de raad? Hoe blijven zij aangehaakt? Kunnen zij nog wel besluiten nemen als het vooral gaat om draagvlak uit de dorpen?

Tijdens het eerste jaar gingen vooral college en de ambtelijke organisatie in gesprek met de dorpen. Toen gaandeweg de eerste resultaten van de afzonderlijke processen binnen Mijn Dorp 2030 zichtbaar werden, ontstond de behoefte aan een duidelijke rolbeschrijving voor de gemeenteraad.

Hilde Berning: *“Als raadslid ben je in de eerste plaats volksvertegenwoordiger. Daarbij moeten de leden van de gemeenteraad altijd het algemeen belang voor ogen houden en zich kunnen verantwoorden voor de keuzes die gemaakt worden. Vragen die tijdens het proces van het Maatschappelijk Akkoord opdoemden waren onder andere: Hoe verhoudt het algemeen belang zich tot de initiatieven van een groep inwoners? Hoe bepalen we of er voldoende draagvlak is? Mogen raadsleden meepraten (zij zijn immers ook inwoner)? Is er ruimte voor de raad om tijdig initiatieven bij te sturen of mogen de raadsleden slechts op het eind ja of nee zeggen tegen een voorstel? Met het gevaar dat er veel tijd en moeite is geïnvesteerd door inwoners zonder dat er resultaten worden geboekt. Dat wil niemand!”*

Hilde Berning

Er werd een raads werkgroep samengesteld die aan de hand van een aantal thema's uitgangspunten opstelde. Hierdoor werd de rol van de raad en de verwachtingen van de raad ten aanzien van Mijn Dorp 2030 verduidelijkt. Deze uitgangspunten zijn in april 2016 door de gemeenteraad vastgesteld.

Henk Wessels: *"In de afgelopen decennia is Nederland veranderd in een land met vele managementslagen, waarbij de werkvloer steeds minder wordt gehoord. In de gemeentepolitiek van Tubbergen willen we deze tendens graag ombuigen en kiezen we daarom voor betrokkenheid en draagvlak van de bevolking. Het proces Mijn Dorp 2030 heeft via vele kernavonden geleid tot een Maatschappelijk Akkoord Tubbergen (MAT). We moeten nu als gemeenteraad stappen zetten om de ingediende voornemens om te zetten in concrete maatregelen die de leefbaarheid in de kernen vergroten. De grootste uitdaging zit wat mij betreft vooral in het zoveel mogelijk tegemoetkomen aan de wensen van de kernen en tegelijkertijd recht doen aan je eigen politieke kleur als gekozen volksvertegenwoordiger. Kortom: Spannende tijden in Tubbergen... maar er gebeurt wél wat!"*

Henk Wessels

Het college heeft in overleg met de raad een aantal instrumenten ontwikkeld om de raad bij te praten en te evalueren. Na elke commissievergadering vond er een informeel overleg plaats met raads- en commissieleden waarbij iemand van het college en een aantal buur(t) mannen en vrouwen aanwezig waren. Ook werd afgesproken om geregeld themabijeenkomsten te organiseren met de raad, college, buur(t)mannen/vrouwen en betrokken inwoners uit de dorpen. Daarnaast wordt in Pepperflow de stand van zaken per dorp bijhouden door de buur(t)mannen en -vrouwen.

Alexander Plegt

Alexander Plegt: *"Als kleinste fractie van onze gemeente zijn wij erg positief over het MAT. Bij aanvang van het proces leeft de angst dat je zult ondersneeuwen en moeilijk ruimte krijgt om jezelf als partij te laten zien. Door middel van het MAT positioneert de gemeenteraad zich echter veel meer en veel vaker midden in de samenleving, waardoor wij als kleine partij veel vaker een podium hebben dan wanneer wij dit op eigen kracht zouden moeten doen. Uiteraard biedt het MAT ook uitdagingen. Zo moet de raad wel in staat blijven om 'nee' te zeggen tegen een voorstel."*

Het belang van een groep of dorp is namelijk niet hetzelfde als het maatschappelijk belang. Al met al zijn wij enthousiast en trots dat wij als gehele raad, maar zeker ook als kleine partij, onderdeel uitmaken van een zeer vernieuwend en tot nu toe succesvol proces."

Norbert van de Graaf:

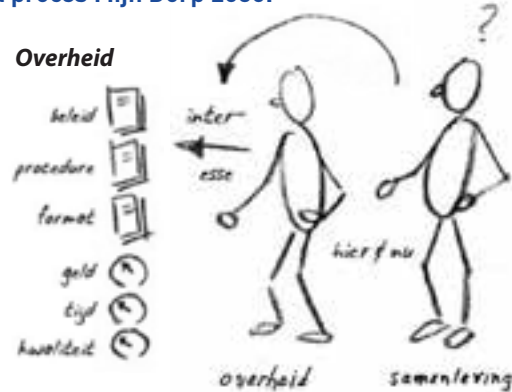
"Participatiesamenleving was in 2013 het woord van het jaar in Nederland. Voor de gemeente Tubbergen bleek dat het woord van 2018. Een participatiesamenleving is een samenleving waarin iedereen die dat kan, verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving, zonder hulp van de overheid. Het Maatschappelijk Akkoord Tubbergen zoals dat vorig jaar tot stand is gekomen, is volgens ons een hoogtepunt van wat je daarmee kunt bereiken. De inwoners hebben aan kunnen geven wat voor hun het belangrijkste is, en wij hebben in de raad het lef getoond om daar waar ook maar enigszins mogelijk gehoor aan te geven. En dat voelt eigenlijk niet meer dan normaal, omdat wij allemaal ook gewoon inwoner zijn van de gemeente Tubbergen. Derhalve ook deel uitmaken van dezelfde samenleving."

Norbert
van de Graaf

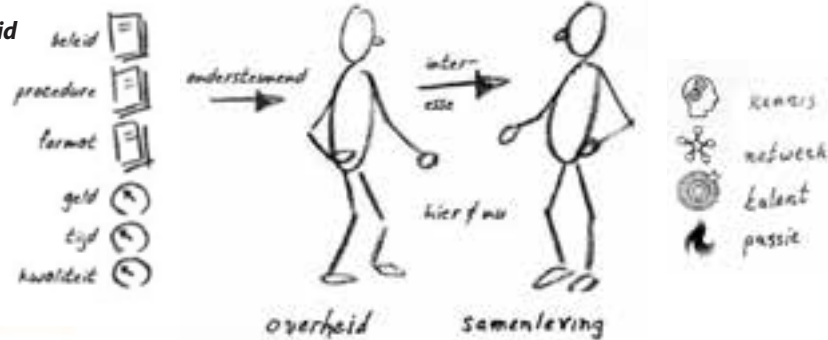
En de rest van de organisatie?

Ook vanuit de organisatie kwamen er regelmatig vragen. Daarom bezochten de buur(t)mannen en -vrouwen zoveel mogelijk teamoverleggen van allerlei afdelingen. Daar hielden ze een presentatie over het proces Mijn Dorp 2030.

Sommige afdelingen reageerden positief, maar vaker werden er kritische vragen gesteld. Vragen waarop het zij soms een antwoord schuldig moesten blijven, omdat het nu eenmaal een proces in ontwikkeling was. Toch bleven ze volhouden, want om een succes te maken van de samenwerking met inwoners, moeten alle medewerkers bij de gemeente wel min of meer dezelfde houding hebben. 'Nee' verkopen zonder reden of alternatief, past dan sowieso niet meer.

Nevenheid

Gerard
Mensink

Gemeentesecretaris Gerard Mensink:

"Het tegenovergestelde van overheid is nevenheid; samenwerken met inwoners in plaats van over hen beslissen. Er zijn onderwerpen en wettelijke taken waarbij we ons moeten opstellen als overheid, maar nevenheid kan op heel veel andere thema's toegepast worden. Binnen Noaberkracht zou het zo moeten zijn dat alle medewerkers het verschil tussen overheid en nevenheid kennen en daartussen kunnen schakelen. Nevenheid als het kan, overheid als het moet. Op die manier kunnen we echt maatwerk leveren."

Alle neuzen dezelfde kant op

Tegelijkertijd met de inzet van buur(t)mannen, werden ook de Contactpersonen Openbare Ruimte (COR) en de bedrijfsconsulenten geïntroduceerd. Zij werken in hun vakgebied nauw samen met inwoners.

Om ervoor te zorgen dat het werk dat zij 'binnenhalen' ook intern snel wordt opgepakt, is het de bedoeling dat de hele ambtelijke organisatie meer op de 'Mijn-Dorp'-manier gaat werken. Daarvoor is een programma rondom organisatieontwikkeling opgezet. In het programmaplan staat geschreven wat we nu doen, wat we willen bereiken en hoe we dat willen doen. Er is een klankbordgroep gevormd met medewerkers uit de hele organisatie. Zij kunnen vragen over dit onderwerp beantwoorden en meedenken.

Omdat deze manier van werken voor een groot deel te maken heeft met een verandering in houding en gedrag wordt aangesloten op de verschillende drijfveren van medewerkers. Dat betekent dat er een breed scala aan communicatiemiddelen wordt ingezet, variërend van filmpjes, vlogs en praatplaten, to do- en donelijstjes, roadmaps en intranetberichten tot werksessies en interviews. Een belangrijk aspect daarin is 'coaching op te job' waarbij buur(t)mannen meedraaien in projecten en daarbij vooral oog hebben voor het aspect participatie.

Inspiratiebijeenkomsten

Omdat ambtenaren en bestuurders toch altijd een beetje de neiging hebben om 'processen vast te leggen' en te evalueren, werd er gezocht naar een manier om dit te doen die zo goed mogelijk aansloot bij de inwoners. In plaats van voortgangsrapporten werd besloten om in combinatie met de traditionele gemeentegids een inspiratiemagazine uit te brengen, waarin ieder dorp ruimte kreeg om zichzelf te presenteren. Daarnaast zou er de gebruikelijke informatie over de gemeente in komen te staan en een brief van het college aan de inwoners.

Harrie Wesselink, inwoner uit Albergen:

"Ik vind het mooi dat zoveel mensen worden gevraagd om mee te denken over wat er moet gebeuren om hun dorp ook op de lange termijn leefbaar te houden. In alle dorpen wordt er gepraat over zorg en welzijn, mobiliteit, woningbouw en de inrichting van de dorpen. Wat ik mis is een visie op het buitengebied. Mensen kijken teveel naar wat er in de bebouwde kom gebeurt, maar niemand denkt eraan het buitengebied te gebruiken voor bijvoorbeeld meer toerisme en biodiversiteit. De gemeente doet daar wel wat aan, maar het verbaast me echt dat behalve Albergen en Vasse er geen enkel dorp daar iets over zegt. En dat voor een landelijke gemeente."

Harrie Wesselink

De eerste exemplaren van het magazine werden uitgereikt tijdens een inspiratiebijeenkomst met alle dorpen, waarin we met elkaar de eerste twee jaar van het proces zouden evalueren. Tijdens deze bijeenkomst gaf elk dorp een pitch over de stand van zaken. Daarna ging men in groepen uit elkaar om samen met gemeenteraadsleden en college verschillende thema's te bespreken. Belangrijke onderwerpen daarbij waren de rol van de buur(t)man en geld.

Ellen: "Dat geld was toch wel een dingetje. Achteraf gezien had er beter nooit een bedrag vastgesteld kunnen worden en was het handiger geweest om per initiatief op de traditionele wijze van college- en raadsvoorstellen een bijdrage te vragen. Ook tijdens deze inspiratiebijeenkomst bleek weer dat dorpen bang waren dat het geld niet gelijkmatig verdeeld zou worden en dat ze achter het net zouden vissen."

Maatschappelijk Akkoord Tubbergen

Ondertussen vloog de tijd voorbij en werd het 2018, het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen. Al ruim voor die tijd stond vast dat wanneer je vier jaar lang op deze manier hebt gewerkt met inwoners, je geen traditioneel coalitieakkoord meer kon sluiten. Hoe de uitslag ook zou zijn, dat was toch wel iets dat voor iedereen als een paal boven water stond.

Roy de Witte: "Bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen zijn we met ons allen in een hok gaan zitten om de prachtigste teksten te schrijven. Dat paste nu niet meer. Daarom wilden we streven naar een raadsbreed akkoord, waarin volop ruimte was voor inwoners. Hoewel al snel duidelijk werd dat er geen raadsbrede coalitie zou komen, wilde de gehele raad wel gaan voor een raadsbreed akkoord. Dat werd het Tubbergs akkoord. Een document waarin staat op welke manier wij willen samenwerken met elkaar en met onze inwoners."

Na afloop van alle bijeenkomsten werd er een concept Maatschappelijk Akkoord Tubbergen (MAT) opgesteld, aangevuld met uren en waar mogelijk zelfs met kosten. Zo vormde het MAT ook de begroting voor 2019. Het Maatschappelijk Akkoord Tubbergen (MAT) is een akkoord van iedereen. Daarom kregen inwoners, ondernemers en organisaties op 10 oktober 2018 de gelegenheid om hun voorstellen tot wijzigingen, aandachtspunten en aanvullingen op het concept MAT door te geven. Tijdens het daar op aansluitende raadsdebat is het concept MAT besproken door de gemeenteraad. Vervolgens werd het definitieve MAT op 12 november voorgelegd aan de gemeenteraad, die hierover een positief besluit nam.

Na het vaststellen van het Tubbergs Akkoord, kon het echte werk beginnen. Buur(t)mannen, buur(t)vrouwen, vakinhoudelijke ambtenaren, gemeenteraad en het college trokken samen de dorpen in om in iedere kern samen met inwoners een kernagenda op te stellen voor de komende jaren. Ook werden er bijeenkomsten gehouden voor ondernemers en maatschappelijke organisaties. Onderwerpen die niet terugkwamen in de kernagenda's, werden opgesteld in een kernoverstijgende agenda. Deze agenda's vormden samen het Maatschappelijk Akkoord Tubbergen.

Wethouder Ursula Bekhuis-Groothuis:

"Aanvankelijk was men bang dat we het hele proces Mijn Dorp 2030 opnieuw zouden beginnen. Dat was zeker niet het geval. Integendeel! Voor de zogenaamde kernavonden, inventariseerden de buur(t)mannen en -vrouwen samen met hun dorpen de stand van zaken op dat moment. Welke thema's speelden er en op welke manier zouden we samen kunnen werken om doelen te behalen? Het resultaat van die overleggen waren per dorp een aantal thema's die besproken zouden worden. Vanuit de gemeente voegden we daar, vaak na overleg met maatschappelijke organisaties, een aantal kernoverstijgende thema's aan toe."

Ursula Bekhuis-Groothuis

Carel Sand en Hans Liefriek

Carel Sand en Hans Liefriek, inwoners uit Harbrinkhoek/Mariaparochie:

"Het is mooi dat iedereen de kans krijgt om mee te denken", vindt Carel Sand. "Het is ook bijzonder dat mensen niet gaan voor hun eigen zaakjes, maar dat er echt wordt nagedacht over wat goed is voor iedereen. Ik vind dat de speerpunten in het Maatschappelijk Akkoord goed zijn uitgewerkt." Hans Liefriek: "Ik woon hier nog maar kort en ben aangenaam verrast dat er zoveel ruimte is voor inwoners om te zeggen wat ze willen. Dit soort avonden scheppen een band. Voor mij als nieuweling is het daarnaast ook nog eens een mooie manier om nieuwe kennissen op te doen."

Ellen Elferink-Wichman, inwoner uit Vasse: *"Het Maatschappelijk Akkoord heeft voor ons als dorpsraad positieve en negatieve kanten. Positief is dat je bij alles betrokken bent en dat je mee kan denken over wat er moet gebeuren in jouw dorp. Het is heel mooi dat je daar samen in kunt sturen. Iets minder prettig is het dat je als dorpsraad met verschillende partijen te maken hebt, die allemaal verschillende belangen hebben. Het is soms lastig om het voor iedereen goed te doen."*

Ellen Elferink-Wichman

Wat vindt de expert?

Gert-Jan Hospers

Prof. dr. Gert-Jan Hospers, bijzonder hoogleraar Transitie in Stad en Regio aan de Radboud Universiteit en economisch geograaf aan de Universiteit Twente: *"Ik ben enthousiast over Mijn Dorp 2030 en het MAT. Tubbergen loopt daarmee in Nederland voorop. Het getuigt van lef dat de gemeente zich als 'nevenheid' opstelt en het primaat bij de samenleving legt. Wie pioniert, wordt wel voortdurend uitgedaagd. Hoe moet je het MAT bijvoorbeeld evalueren? De gebruikelijke aanpak van turven, tellen en toetsen lijkt me in deze context weinig zinvol. Tubbergen heeft volgens mij meer baat bij een evaluatie die gericht is op dialoog, interactie en van elkaar leren."*

Zelf aan de slag? Met deze tips kom je een heel eind!

- **Werk aan vertrouwen**
- **Bedenk het samen**
- **Geef bestuurlijke ruimte en rugdekking**
- **Durf fouten te maken**
- **Loslaten en de tijd nemen**
- **Maatwerk!**
- **Wees niet bang om buiten de paden te denken**

